

דגם תשובות לשאלון עברית: הבנה, הבעה ולשון לבתי ספר ערביים – חורף תשפ"ג, מס' 014381

פרק ראשון – הבנת הנקרא

1. יש לענות על אחד מן הסעיפים א-ב.
 - א. — שפת גוף היא הבעות פנים ותנועות גוף. (100%)
 - ב. — בני אדם משתמשים בשתי השפות כדי לתקשר עם סביבתם. (100%)
2. יש לענות על אחד מן הסעיפים א-ב.
 - א. על הנבחן להשיב מהם הממצאים שבפסקה ב שהובילו למסקנה הראשונה שבפסקה ג: "שפת הגוף היא השפה של הרגש". (100%)
 - ב. בני האדם יכולים לבצע יותר משבעה מיליון תנועות ייחודיות בלי מילים, וכולן מביעות רק מסרים של רגשות בסיסיים.
 - ג. על הנבחן להביא מפסקה ג מסקנה המחזקת את טענתו של דרווין. (100%)
 - ד. בתקשורת האנושית יש לרגשות בלא מילים מקום מרכזי הרבה יותר מלהעברת מידע באמצעות מילים.
3. על הנבחן להשיב מה מדגימה כל אחת משתי הדוגמאות הנתונות. (100%)
 - (1) שפשוף עיניים במצב של עייפות: בכל מקום בעולם מגיבים על מצבים שונים בתנועות זהות / תנועות גוף מולדות.
 - (2) שפשוף אף באף לשם ברכת שלום: תגובות רגשיות בשפת הגוף שמשמעותן שונה מתרבות לתרבות / תנועות גוף שהאדם רוכש מן הסביבה.
4. יש לענות על שניים מן הסעיפים א-ג.
 - א. — ילדים בעידן הטכנולוגי אינם נפגשים פנים אל פנים במגרשי המשחקים, לכן הם מתקשים לתקשר עם הסביבה. (100%)
 - ב. על הנבחן להשלים בטבלה הנתונה את המידע החסר על פי התבחינים שבעמודה הראשונה. (100%=25%×4)

תבחינים	ילדים בעבר	ילדים כיום
פעילות בשעות הפנאי	ביצו את רוב שעות הפנאי מחוץ לבית במגרשי משחקים, בגינה וברחובות.	מבלים את רוב שעות הפנאי בבית מול מסכים
אופי המפגשים בשעות הפנאי	מפגשים פנים אל פנים	מפגשים וירטואליים באמצעות הטלפונים החכמים, המחשב או הטלוויזיה
ההשפעה החברתית	רכשו מיומנויות חברתיות ושליטה בתגובות רגשיות / בשפת גוף	קושי להשתלב בחברה

- ג. על הנבחן להשלים את המשפטים הנתונים על פי הקטע הקצר ועל פי פסקות ב-ג במאמר. (100%)

הילדים בעידן הטכנולוגי אינם מפתחים מספיק מיומנויות חברתיות ושליטה בשפת גוף. לכן כאשר הם יתבגרו, הם יתקשו לתקשר עם אנשים אחרים / יתקשו להשתלב בחברה סביבם. הסיבה לכך היא ששפה זו מאפשרת לאדם להעביר מסרים ישירות, והיא חלק חשוב ביותר בתקשורת שלו עם אנשים אחרים.
5. יש לענות על אחד מן הסעיפים א-ב.
 - א. — הבעות פנים (100%)
 - ב. — הילדים (100%)

6. **שאלת דעה אישית**

על הנבחן להביע את דעתו בנוגע לטענה שאפשר לשקר באמצעות שפת הגוף, לנמק את דעתו ולהביא דוגמאות לדבריו. (100%) לדעתי, אפשר לשקר בכל דרך וצורה: מילולית ובשפת גוף, מכיוון שכאשר אדם רוצה לשקר, ולא משנה לאיזו מטרה, הוא ירצה להשיג את המטרה בכל דרך, ובשל כך תגבר המודעות שלו הן למה שהוא אומר הן למה שהוא משדר בשפת הגוף. מכאן שהוא ישלוט הרבה יותר במעשיו באותו רגע מסוים, והוא ישתמש בשפת הגוף שימוש מושכל כדי לשקר וכך להשיג את מטרתו. דוגמה טובה לזה היא אורח שאינו מעוניין לאכול בבית המארח – הוא עשוי להשתמש בתנועות גוף של אדם שהתמלא באוכל ומתקשה בתנועה.

או:

לדעתי, אפשר לשקר באמצעות שפת הגוף, אך אי אפשר לעשות זאת באופן גורף ומוחלט, באופן שאנשים לא יבחינו בשקר גם אחר כך. רוב תנועות הגוף שלנו הן אוטומטיות, וכדי לשקר באמצעות שפת גוף צריך להתאמן היטב כדי שהן לא יסגירו את השקר. אומנם יש שחקנים טובים, אך לדעתי אנשים שאינם שחקנים מיומנים, שהם רוב בני האדם, יתקשו לשקר ולהעלים את השקר לאורך זמן. דוגמה לכך היא אדם שצריך להעמיד פנים שהוא מקשיב בסבלנות לאדם אחר; בשלב מסוים הסבלנות של המקשיב תיגמר: הוא יזוז בלי הפסק ויזיז את ראשו מצד לצד, ואז ייחשף ה"סוד" שהוא כלל אינו מקשיב.

7. פרק שני – הבעה בכתב: ספרות (שאלה 7) או חיבור (שאלה 8)

7. **סיפור קצר**

פחד ואובדן / רונית לוינגר קוריאל עובדיה

א. (1) על הנבחן לתאר את האירוע הלילי שחוותה המספרת כשהייתה בת שתיים עשרה, את התגובה ואת התחושות הגופניות של המספרת בזמן האירוע ואחריו, ולהדגים את דבריו מן הקטע. (100%)

האירוע הלילי שחוותה המספרת בגיל שתיים עשרה הוא מפגש שלה עם חרקים: מקקים / תיקנים / ג'וקים: "יצורים קטנים ומגעילים יוצאים מהמגירה, מתפזרים לכל עבר ומתקרבים אליי".

התגובה שלה הייתה התקף חרדה קשה ובלתי נשלט: "הצרחות ששמעתי יצאו ממקום אחר בגוף שלי, מהבטן, מהלב. לא שמעתי את עצמי זועקת כך מעולם, לא ידעתי שאני מסוגלת לכך". כל ניסיונות ההרגעה של אביה לא עזרו. לישון היא כבר לא הייתה מסוגלת באותו לילה וגם לא בלילות האחרים: "[...] ניסה להרגיע אותי, אך לא יכולתי לישון באותו הלילה". הפחד מפני המקקים התעצם ונמשך שנים רבות בלי שהיא הצליחה להתמודד עם הבעיה: "חשבתי שזה יעבור במשך השנים, אך לא, לצערי זה רק מחמיר". אפילו לקרוא בשמו של החרק היא לא הייתה מסוגלת מרוב פחד ומיאוס – "אני לא מסוגלת להעלות את השם של החרק הזה על דל שפתיי" – מפני שלא מצאה את הדרך להתמודד עם הפחד.

(2) על הנבחן להביא מן הקטע שתי הוכחות לקשר בין התקף החרדה של המספרת ובין תחושת האובדן שלה בעקבות מות אימה, ולהדגים את תשובתו מן הסיפור. (100%)

המספרת אומרת ש"הבית המבריק וריח האקונומיקה דהו במהירות. הכיריים שינו את צבען, הסירים המצוחצחים, גאוותה של אימא, נעשו לדביקים ושחורים". הלכלוך והזוהמה בעקבות ההזנחה של הבית, שנתר בלי האם החרוזה, ששמרה על הניקיון, מתקשרים להופעתם של המקקים, שבתודעה הציבורית באים וחוזרים לביוב וקשורים למחלות זיהומיות מסוכנות.

אפשרות אחרת:

המספרת כותבת ש"הבית הפך למקום זר ומאוס שאי אפשר לחיות בו בבטחה" משום שהמקקים "המשיכו להופיע בעוד מקומות בלתי צפויים". היא ממשיכה וטוענת ש"לא יכולנו לבוא בטענות לסבתא, היא רק ניסתה לעזור ולטפל בנו". אובדן הביטחון הקיומי והזרות שחשה בילדותה לאחר מות אימה קשור בהופעתם ההולכת וגוברת של החרקים ואובדן השליטה על מה שקורה בבית (החרקים הופיעו בעוד מקומות בלתי צפויים).

אפשרות אחרת:

בקטע הסיום המספרת מקשרת במישרין בין הפחד ממקקים ובין אובדן האם: "ניסיתי ללא הצלחה לדבר על כך עם הפסיכולוגית שלי. לא הייתי צריכה אותה כדי להבין את הקשר בין הפחד לאובדן". היא הבינה שהתקף החרדה אינו קשור בפחד ממקקים, אלא קשור בקושי הרגשי העמוק שלה להתמודד עם מות האם ועם התוצאות שלו, אך המודעות לכך לא הקלה עליה. החרדה נותרה איום.

ב. על הנבחן לתאר אירוע שחווה או שאחרים חוו, אשר עורר בו רגשות של פחד או חרדה מתמשכת, ולהסביר מה הרגיש, וכיצד התמודד עם הפחד או החרדה. (100%)

דוגמה לתשובה:

בילדותי תקף אותי כלב שבפרופורציות שלי אז נחשב לכלב גדול. אומנם הוא רק שרט אותי ולא נשך, אך זה הספיק כדי לעורר בי תחושות של חרדה מתמשכת מכלבים בכלל, וכל כלב גדול שראיתי אחר כך עורר בי תחושה שהוא רוצה לתקוף אותי. אולם, מעט אחר כך אבי הביא הביתה גורת רועה גרמני. ראיתי אותה גדלה, והיא הייתה פגיעה וחמודה, עד כדי כך שנשכחה ממני החרדה הזאת מכלבים. נראה לי שמפגש עם מקור הפחד יכול בהחלט לעזור להתמודד איתו, אך חשוב שהוא יהיה בפיקוח, וכן שיהיה תהליך מתמשך.

הערה למעריך: יש לקבל תשובות אחרות.

8. חיבור

על הנבחן לכתוב חיבור על פי המטלה בשאלון.

כתיבת חיבור עברי מבוססת על המיומנויות הנרכשות על פי תוכנית הלימודים. על התלמיד לכתוב חיבור על פי:

- (1) תוכן: הבנה של הנושא (כתיבה עניינית בלי סטיות מן הנושא) (35%)
 - (2) פיתוח רעיון, הנמקה לצורך שכנוע, היעדר סתירות פנימיות (30%)
 - (3) מבנה: חלוקה לפסקאות וקישור הולם בין הפסקאות (ארגון הגיוני של הכתוב) (15%)
 - (4) לשון: תקינות הלשון, אוצר מילים מגוון, כתיבה ברורה (15%)
 - (5) תחביר נכון ופיסוק הולם (5%)
- יש לציין שאין להעריך את הכתיבה על פי רגשות, דעות והשקפות, אלא על פי הקריטריונים המפורטים בסעיפים (1)-(5).

פרק שלישי – לשון

חלוקת הנקודות החדשה היא:

חלק א – 9 נקודות

חלק ב – 6 נקודות

חלק ג – 4 נקודות

חלק ד – 6 נקודות

25 נקודות

חלק א – הפועל (9 נקודות)

שאלה 9: ניתוח פעלים – מספר הפריטים הנכונים – 9 (יש לבחור 3 מן המשפטים א-ה).

- א. (1) צ-ח-ק
(2) פעל / קל
(3) הצחיקה / מצחיקה
- ב. (1) ס-ג-ל
(2) פועל
(3) מסתגלים / הסתגלו
- ג. (1) פ-ת-ח
(2) פיעל
(3) ייפתחו / תיפתחנה
- ד. (1) ר-כ-ב
(2) הופעל
(3) רוכב
- ה. (1) ב-ר-ך
(2) התפעל
(3) יבורכו / תבורכנה

חלק ב – שם העצם (6 נקודות)

שאלה 10: מיון שמות – מספר הפריטים הנכונים – 4.

על הנבחן לבחור בארבע מן המילים המודגשות בקטע הנתון, ולמייין אותן לפי דרכי התצורה שלהן. (4 נקודות)

שורש ומשקל	בסיס וצורן סופי	שאי לה מלעז
תפקיד התרשמות תקשורת	יעילות מילולי	דיאלוג

יש לבחור באחת מן השאלות 11-12. (2 נקודות)

שאלה 11: מילה יוצאת דופן מבחינת השורש – מספר הפריטים הנכונים – 2.

– עכורים

– ע-ר-ך

שאלה 12: מספר הפריטים הנכונים – 2.

– קשיים חברתיים

– גבולות המדינה

חלק ג – שם המספר (4 נקודות)

שאלה 13: (יש לענות על אחד הסעיפים א-ב).

שים לב: שאלה זו נבדקת באחוזים.

א. עשרים ואחת; אלפיים ושתיים עשרה

ב. (1) מאתיים חמישים ותשעה

(2) שמונה עשרה

חלק ד – מילות קישור (6 נקודות)

שאלה 14: (יש לענות על שניים מן הסעיפים א-ג).

שים לב: שאלה זו נבדקת באחוזים.

א. לעומת זאת

ב. אם

ג. כדי